

BÀI 2: HÀM SỐ BẬC NHẤT

Giải Toán lớp 9 SGK Tập 1 trang 46, 47, 48

Trả lời câu hỏi Toán 9 Tập 1 Bài 2 trang 46:

Hãy điền vào chỗ trống (...) cho đúng

Sau 1 giờ, ô tô đi được: ...

Sau t giờ, ô tô đi được: ...

Sau t giờ, ô tô cách trung tâm Hà Nội là: $s = \dots$

Lời giải

Sau 1 giờ, ô tô đi được: 50 (km)

Sau t giờ, ô tô đi được: $50.t$ (km)

Sau t giờ, ô tô cách trung tâm Hà Nội là: $s = 50.t - 8$ (km).

Trả lời câu hỏi Toán 9 Tập 1 Bài 2 trang 47 (1):

Tính các giá trị tương ứng của s khi cho t lần lượt lấy các giá trị 1 giờ; 2 giờ; 3 giờ; 4 giờ; ... rồi giải thích tại sao s là hàm số của t ?

Lời giải

Với $t = 1$, ta có $s = 50.t - 8 = 50.1 - 8 = 42$ (km)

Với $t = 2$, ta có $s = 50.t - 8 = 50.2 - 8 = 92$ (km)

Với $t = 3$, ta có $s = 50.t - 8 = 50.3 - 8 = 142$ (km)

Với $t = 4$, ta có $s = 50.t - 8 = 50.4 - 8 = 192$ (km)

.....

s là hàm số của t vì đại lượng s phụ thuộc vào đại lượng thay đổi t và với mỗi giá trị của t ta chỉ xác định được một giá trị tương ứng của s.

Trả lời câu hỏi Toán 9 Tập 1 Bài 2 trang 47 (2):

Cho hàm số bậc nhất $y = f(x) = 3x + 1$.

Cho x hai giá trị bất kì x_1, x_2 , sao cho $x_1 < x_2$. Hãy chứng minh $f(x_1) < f(x_2)$ rồi rút ra kết luận hàm số đồng biến trên $\mathbb{R}$.

Lời giải

Do $x_1 < x_2$ nên $x_1 - x_2 < 0$

Ta có: $f(x_1) - f(x_2) = (3x_1 + 1) - (3x_2 + 1) = 3(x_1 - x_2) < 0$

$\Leftrightarrow f(x_1) < f(x_2)$

Vậy hàm số $y = 3x + 1$ đồng biến trên $\mathbb{R}$

Trả lời câu hỏi Toán 9 Tập 1 Bài 2 trang 47 (3):

Cho ví dụ về hàm số bậc nhất trong các trường hợp sau:

- a) Hàm số đồng biến;
- b) Hàm số nghịch biến.

Lời giải

- a) Hàm số đồng biến là $y = 2x + 5$
- b) Hàm số nghịch biến là $y = -0,5x + 3$.

Bài 8 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Trong các hàm số sau, hàm số nào là hàm số bậc nhất? Hãy xác định các hệ số a, b của chúng và xét xem hàm số bậc nhất này đồng biến hay nghịch biến?

- a) $y = 1 - 5x$;
- b) $y = -0,5x$
- c) $y = \sqrt{2}(x - 1) + \sqrt{3}$;
- d) $y = 2x^2 + 3$

Lời giải:

- a) $y = 1 - 5x$ là hàm số bậc nhất có $a = -5, b = 1$, nghịch biến vì $a = -5 < 0$
- b) $y = -0,5x$ là hàm số bậc nhất có $a = -0,5, b = 0$, nghịch biến vì $a = -0,5 < 0$

c) $y = \sqrt{2}(x - 1) + \sqrt{3} = \sqrt{2}x + \sqrt{3} - \sqrt{2}$ là hàm số bậc nhất có $a = \sqrt{2}$, $b = \sqrt{3} - \sqrt{2}$, đồng biến vì $a = \sqrt{2} > 0$

d) $y = 2x^2 + 3$ không phải là hàm số bậc nhất (vì số mũ của x là 2)

Bài 9 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Cho hàm số bậc nhất $y = (m - 2)x + 3$. Tìm các giá trị của m để hàm số:

- a) Đồng biến
- b) Nghịch biến

Lời giải:

(Lưu ý: Hàm số $y = ax + b$ đồng biến khi $a > 0$ và nghịch biến khi $a < 0$.)

a) $y = (m - 2)x + 3$ đồng biến khi $m - 2 > 0 \Leftrightarrow m > 2$

Vậy với $m > 2$ thì hàm số đồng biến.

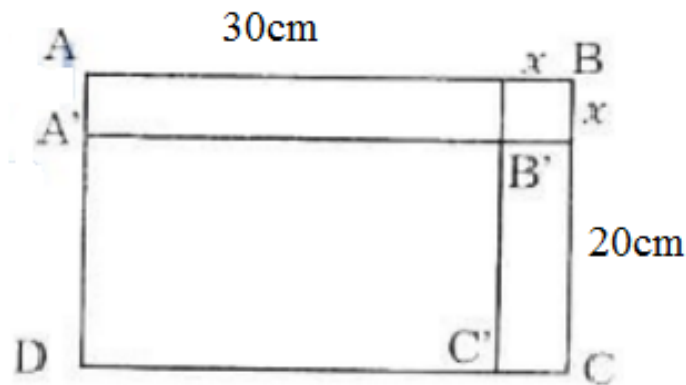
b) $y = (m - 2)x + 3$ nghịch biến khi $m - 2 < 0 \Leftrightarrow m < 2$

Vậy với $m < 2$ thì hàm số nghịch biến.

Bài 10 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Một hình chữ nhật có các kích thước là 20cm và 30cm. Người ta bớt mỗi kích thước của nó đi x (cm) được hình chữ nhật mới có chu vi là y (cm). Hãy lập công thức tính y theo x .

Lời giải:

- Gọi hình chữ nhật ban đầu ABCD có kích thước $AB = 30\text{cm}$; $BC = 20\text{cm}$.

- Sau khi bớt các kích thước của hình chữ nhật đi x (cm), ta có hình chữ nhật mới là $A'B'C'D'$ có:

$$A'B' = 30 - x$$

$$B'C' = 20 - x$$

Gọi y là chu vi của hình chữ nhật $A'B'C'D'$, ta có:

$$y = 2[(30 - x) + (20 - x)]$$

$$\Rightarrow y = 2(50 - 2x)$$

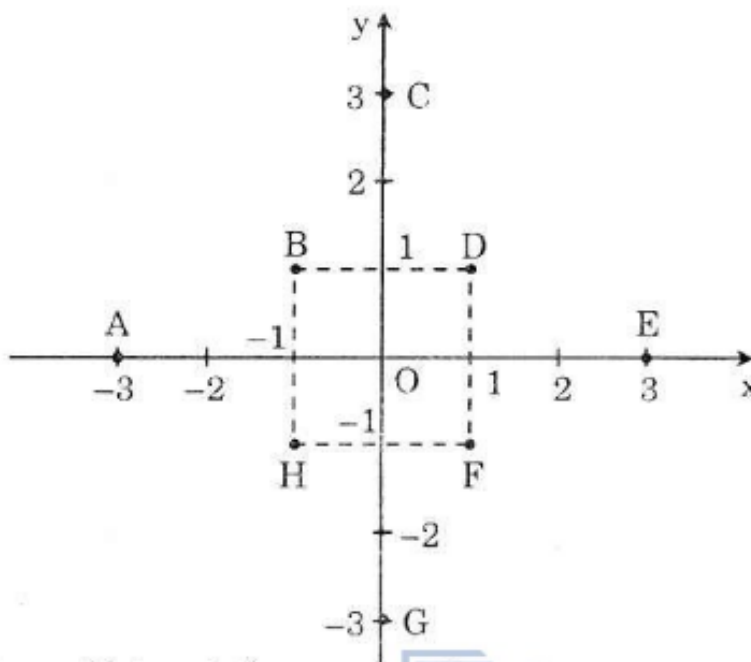
$$\Rightarrow y = -4x + 100 \text{ (cm)}.$$

Bài 11 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Hãy biểu diễn các điểm sau trên mặt phẳng tọa độ: $A(-3; 0)$, $B(-1; 1)$, $C(0; 3)$, $D(1; 1)$, $E(3; 0)$, $F(1; -1)$, $G(0; -3)$, $H(-1; -1)$.

Lời giải:

Biểu diễn các điểm trên mặt phẳng tọa độ:

Bài 12 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Cho hai hàm số bậc nhất $y = ax + 3$. Tìm hệ số a , biết rằng khi $x = 1$ thì $y = 2,5$.

Lời giải:

Thay $x = 1, y = 2,5$ vào $y = ax + 3$ ta được:

$$2,5 = a.1 + 3$$

$$\Rightarrow a = 2,5 - 3 = -0,5$$

Vậy $a = -0,5$

Bài 13 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Với những giá trị nào của m thì mỗi hàm số sau là hàm số bậc nhất?

a) $y = \sqrt{5 - m}(x - 1)$

b) $y = \frac{m+1}{m-1}x + 3,5$

Lời giải:

a) $y = \sqrt{5 - m}(x - 1)$
 $= \sqrt{5 - m}x - \sqrt{5 - m}$

Để hàm số là hàm số bậc nhất thì phải có

$$\begin{cases} 5 - m \geq 0 \\ \sqrt{5 - m} \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} m \leq 5 \\ 5 - m \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} m \leq 5 \\ m \neq 5 \end{cases} \Leftrightarrow m < 5$$

b) $y = \frac{m+1}{m-1}x + 3,5$

Để hàm số đã cho là hàm số bậc nhất thì phải có

$$\begin{cases} \frac{m+1}{m-1} \neq 0 \\ m-1 \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} m+1 \neq 0 \\ m-1 \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} m \neq -1 \\ m \neq 1 \end{cases}$$

Bài 14 (trang 48 SGK Toán 9 Tập 1):

Hàm số bậc nhất $y = (1 - \sqrt{5})x - 1$.

a) Hàm số trên là đồng biến hay nghịch biến trên R? Vì sao?

b) Tính giá trị của y khi $x = 1 + \sqrt{5}$.

c) Tính giá trị của x khi $y = \sqrt{5}$

Lời giải:

a) Ta có $a = 1 - \sqrt{5} < 0$ nên hàm số đã cho nghịch biến trên R.

b) Khi $x = 1 + \sqrt{5}$ ta có:

$$y = (1 - \sqrt{5}).(1 + \sqrt{5}) - 1 = (1 - 5) - 1 = -5$$

c) Khi $y = \sqrt{5}$ ta có:

$$\sqrt{5} = (1 - \sqrt{5})x - 1$$

$$\Rightarrow \sqrt{5} + 1 = (1 - \sqrt{5})x$$

$$\Rightarrow x = \frac{1 + \sqrt{5}}{1 - \sqrt{5}}$$

(hoặc trục căn thức ở mẫu như dưới đây:

$$\begin{aligned} \Rightarrow x &= \frac{1 + \sqrt{5}}{1 - \sqrt{5}} = \frac{(1 + \sqrt{5})(1 + \sqrt{5})}{(1 - \sqrt{5})(1 + \sqrt{5})} = \frac{(1 + \sqrt{5})^2}{1 - 5} \\ &= -\frac{1 + 2\sqrt{5} + (\sqrt{5})^2}{4} = -\frac{2\sqrt{5} + 6}{4} = -\frac{\sqrt{5} + 3}{2} \end{aligned}$$